

THE DETECTIVE GENRE IN CHINESE LITERATURE: THE HISTORY OF THE RISE AND PECULIARITIES OF FORMATION

D. Perepadia

Candidate of Pedagogical Sciences

Luhansk Taras Shevchenko National University

3, Kovalya str., Poltava, Ukraine, 36003

dariaperepadia@gmail.com

The article is devoted to the study of the history of the rise, formation and development of the detective genre in the Chinese literature. It examines the influence of national traditions and cultural peculiarities on the formation of Chinese detective stories, highlights key stages in the genre's development, the impact of Western European literature and its translations on the creation of Chinese detective stories, and identifies characteristic features of Chinese detective. It is established that the first detective stories were gong'an, the plot of which describes the course of a judicial process. We analyze the structure of gong'an, the components of which are the facts of a judicial case, the judicial process and involve the disclosure of the crime and the court's decision. A distinctive feature of these stories is the involvement of supernatural forces in the investigation process. During the Qing Dynasty, the popularity of stories about judicial cases reached its peak, but later, due to the political situation in the country, their popularity declined. There is a tendency to translate Western detective literature as an impulse to create unique detective stories based on the Western model. The article noted the positive role of periodicals, in which detective stories were published, and it contributed to the popularization of the detective genre among the public. The "Golden Age" of Chinese detective literature is considered to be the 1920s-1940s when a number of well-known Chinese detective fiction authors emerged. Their detective stories can be understood as a kind of imitation of the Western detective tradition, but they acquired specific characteristics and formed a distinctive Chinese detective genre, which is a promising area for literary research.

Key words: the Chinese literature, detective genre, story, court case, gong'an, translated literature.

ДЕТЕКТИВНИЙ ЖАНР У КИТАЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ

Д. О. Перепадя

Стаття присвячена дослідженню історії виникнення, формування та розвитку детективного жанру у китайській літературі. Розглядається вплив національних традицій та культурних особливостей на формування китайського детективу, відзначаються ключові етапи розвитку жанру, вплив західноєвропейської літератури та її перекладів на створення власне китайських детективних оповідань, виділяються характерні риси китайських детективних творів. Сьогодні в усьому світі детектив є вельми популярним жанром літератури, адже він відтворює ключові аспекти життя суспільства, включаючи соціальні, політичні й економічні проблеми, що дозволяє розкрити глибинні відтінки повсякдення. Китайські детективні історії маловідомі українському читачеві, втім вони є невід'ємною частиною світової літератури. Китайська література характеризується низкою особливостей, які відрізняють її від літературних традицій інших країн світу. Встановлено, що першими творами детективної тематики

були гун'ань, сюжет яких описує перебіг судового процесу. Перша історія про розслідування злочинів та покарання злочинця часів династії Шан записана у «Книзі історії», після чого твори такого характеру починають набувати чітких форм. Періодом формування гун'ань як окремого жанру вважаються часи правління династії Тан, перші окремі збірки історій про судові справи з'являються за часів династії Мін. Аналізується структура гун'ань, складниками якої є факти судової справи та судовий процес, котрий передбачає розкриття злочину та винесення рішення суду. Особливістю цих оповідань є залучення надприродних сил до процесу розслідування. За часів династії Цін популярність історій про судові справи досягла свого піку, але згодом з огляду на політичну ситуацію у країні їх популярність знизилася. Вбачається тенденція до перекладу західної детективної літератури як імпульс до створення своєрідних детективних оповідань на основі західної моделі. Зазначається позитивна роль появи періодичних видань, у яких публікувалися детективні історії, що сприяло популяризації детективного жанру серед населення. «Золотим віком» китайської детективної літератури прийнято вважати 20–40-ві роки ХХ століття, коли з'явилася низка відомих китайських письменників-авторів детективів. Їх детективні історії вважаються своєрідною імітацією західної детективної традиції, проте вони набули специфічних характеристик і сформували самобутній китайський детективний жанр, який є перспективною площиною для літературознавчих досліджень.

Ключові слова: китайська література, детективний жанр, оповідання, судова справа, гун'ань, перекладна література.

Детективні твори стали невід'ємною частиною життя сучасного суспільства, адже вони є відображенням змін в соціально-економічному житті, трансформацій моральних понять, змін культурного фону, прискорення темпів розвитку суспільства, загострення міжособистісних і соціальних проблем тощо. Китайські детективи становлять вагомий матеріал для дослідження, адже в українському науковому просторі цьому літературному жанру у межах китайської літератури не було приділено достатньо уваги, а багато аспектів зовсім не вивчалось.

У нашій роботі ми ставимо за мету дослідити джерела появи й процес становлення детективного жанру у китайській літературі. Досягнення поставленої мети передбачає вивчення особливостей творів гун'ань, які стали фундаментом створення власне китайських детективних творів, а також аналіз зовнішніх і внутрішніх чинників, котрі вплинули на формування унікального стилю китайських детективів.

Сьогодні детективні історії стають дедалі перспективнішими, адже вони вже давно увійшли не лише до літератури, а й стали невід'ємною частиною кінематографу. Цей жанр є актуальним як на рівні окремих національних традицій, так і у всесвітньому масштабі, оскільки детектив зазвичай відображає сутність суспільства, що є важливою для автора та читача, і містить аспекти конструктивної соціальної критики [Колесник 2022, 21].

Сучасний європейський читач не надто добре знайомий з досягненнями китайської літератури у цій площині, адже китайська література являє собою не просто мистецтво слова. У ній зміст, думка й етична оцінка завжди були важливішими за художню форму, а історична інформативність, повчальність і дидактичність, наявність чітко сформованого позитивного морально-етичного ідеалу превалювали над компонентою, що забезпечує елементи дозвілля.

Китайська література розвивалася згідно з власними принципами з урахуванням національної самобутності, історії та культури, у зв'язку з чим прослідковується відмінність класичного світового детективу від власне китайського [Рижченко 2016, 101–102].

Детективний роман (侦探小说 zhēntàn xiǎoshuō) є різновидом популярного роману. Такий жанр сформувався внаслідок появи судової справи та процесів розслідування злочинів. Вважається, що перші детективні романи з'явилися у середині XIX століття у західних країнах, зокрема його творцем вважається Едгар Алан По [Kang 2007]. Втім насправді у Китаї вони з'явилися вже понад тисячу років тому. У китайській літературі прототип детективної історії має назву «гун'ань» (公案小说 gōng'àn xiǎoshuō), що у перекладі означає «судова справа» [Nevins 2022].

Китайські гун'ань – це твори, основним змістом яких є перебіг судового процесу. Зазвичай вони включають дві частини – факти судової справи та судовий процес. Процес вирішення справи також включає дві частини – розкриття злочину та винесення рішення суду. Історія виникнення цих творів бере свій початок з казкових оповідань і міфів. У китайських давніх міфах можна знайти справи, що містять подібні мотиви, як, наприклад, у міфі про Гуня (鯀 Gǔn), який викрав «самозростаючу землю» (息土 xītǔ). У доциньську епоху (до 221 р. до н.е) в імператорському дворі з'являється багато принципів, чесних, діючих згідно з чинними законами державних виконавців, котрі надалі перевтілюються у головних героїв творів гун'ань [Zhongguo gudai gong'an xiaoshuo].

Найраніші записи про розкриття злочинів можна прослідкувати ще у історії про Тай Цзя (太甲 Tàijiǎ), правителя династії Шан, що викладені у «Книзі історії» (尚書 shàngshū) – історичному класичному творі періоду Чуньцю (春秋时期 chūnqiū shíqī) (770–476 рр. до н.е.). Тай Цзя був четвертим правителем династії Шан (1600–1046 до н.е) – другої правлячої династії у історії Китаю. У цьому короткому оповіданні Тай Цзя скоює злочини проти свого народу, порушуючи верховенство закону та не дотримуючись принципів етики. Ї Ынь, прем'єр-міністр уряду Шан, виступає у ролі судді-детектива, котрий розслідує ці злочини і, зрештою, карає Тай Цзя, усунувши його від влади та відправивши у заслання на три роки. Після появи цієї історії твори про судові справи і розслідування злочинів набувають різних форм і особливостей протягом усього періоду історії китайської літератури [Нао 2012, 116–117].

Філософські роботи й трактати доциньського періоду, а також книги історії династії Хань містять оповідання, що стосуються кримінальних та судових справ, які й стали літературними елементами романів гун'ань [Zhongguo gudai gong'an xiaoshuo]. Перші прояви гун'ань почали з'являтися у період Вей, Цзінь, Південних і Північних династій (220–589 рр.). Представниками оповідань гун'ань того часу є «Записки про пошуки духів» (搜神记 sōushénjì), «Занапашена душа» (冤魂志 yuānhún zhì), «Записи про темряву та світло» (幽明录 yōumíng lù) тощо. За часів правління династії Тан гун'ань як окремий жанр продовжив формуватися. Існує близько 100 танських гун'ань, серед яких найвідомішою є історія про Ді Женьцзе (狄仁杰 Dì Rénjié) та його судові справи у збірці «Нові оповідання династії Тан» (大唐新语 dà tángxīnyǔ).

У період правління династії Сун (960–1279 рр.) гун'ань поступово набувають своєї канонічної форми і їх кількість стає дедалі більшою. Вони побутували

у формі усних виступів і лялькових вистав та традиційно представляли непідкупних урядовців, які розкривали кримінальні справи, карали винних і відновлювали справедливість для скривджених [Nevins 2022].

Ці оповідання про судові справи зазвичай включали чотири таких структурних елементи: вчинення злочину, повідомлення про злочин, проведення слідства та винесення рішення по справі, що є ознакою сформованого твору гун'ань. У цей період найвідомішою історією про судові справи була «П'ятнадцять гуанів» (十五贯 shíwǔ guàn).

За часів династії Мін (1368–1644 pp.) твори гун'ань отримали подальший розвиток і процвітання. У цей час з'явилася низка спеціальних збірок оповідань, таких як «Сто судових справ» (百家公案 bǎi jiā gōng'àn), «Доброчесні судові справи» (廉明公案 liánmíng gōng'àn), «Нові народні судові справи» (新民公案 xīnmín gōng'àn) тощо. Варто зазначити, що «百家公案» та «廉明公案» є двома найпершими відомими збірками історій про судові справи.

Серед мінських гун'ань є два основних типи оповідань: перший зосереджений на певному персонажі, тобто головному герої – слідчому, як от «Судові справи Бао Гуна» (包公案 Bāo gōng'àn) та «Оповідь про судові справи пана Хай Ганфена» (海刚峰先生居官公案传 Hǎi gāng fēng xiānshēng jū guān gōng'àn chuán); другий тип – це гун'ань, які зосереджуються на справедливому та чесному розгляді справ, тому у центрі уваги – судова справа як така.

Більшість творів цього жанру часів династії Мін були переважно короткими, і більшість із них розповсюджувалися у вигляді збірок. Втім у цей період, окрім спеціальних збірок гун'ань, багато історій можна було знайти й у інших типах зібрань оповідань, серед яких найвідомішою є «三言二拍», що містить понад 40 історій про судові справи [Zhongguo gudai gong'an xiaoshuo]. Варто зазначити, що за часів династії Мін (1368–1644 pp.) п'єси та романи гун'ань були одними з найпопулярніших форм китайської літератури, але в перші роки династії Цін (1644–1912 pp.) їхня популярність дещо знизилася [Nevins 2022].

За часів династії Цін популярність історій про судові справи досягла свого піку. У цей час обсяг гун'ань дедалі збільшувався, а їх зміст отримав яскраве реалістичне забарвлення. До відомих репрезентативних творів належать «Історії про незвичайні судові справи» (于公案奇闻 yú gōng'àn qíwén), «Дев'ять доленосних несправедливостей» (九命奇冤 jiǔ mìng qí yuān) тощо. Зазначимо, що «于公案奇闻» є однією з найважливіших праць, що відображає перехід гун'ань від епохи династії Мін до Цін [Zhongguo gudai gong'an xiaoshuo].

В історіях про судові справи у цінську епоху існувала тенденція зображати жадібних, дурних і жорстоких чиновників з метою підкреслення контрасту з чесними. Однак за часів пізньої династії Цін жадібні, дурні та жорстокі чиновники стали головними героями, оскільки сюжети зосереджувалися на змові цих чиновників і корумпованій судовій системі. Крім того, розслідування складних випадків у цих оповіданнях найчастіше спиралося на надприродні аспекти, такі як сновидіння або допомога духів [Dan 2013, 295].

Хоча зміст китайських 公案小说 і західних детективних романів стосується судового розгляду та розкриття справ, вони досить різні з точки зору структурної моделі, персонажів, методів розгляду справи та оповіді. А отже, фактично вони являють собою дещо різні літературні жанри [Hansen 2011].

У період новітньої історії Китаю під впливом західної культури виникає тенденція до перекладу західної літератури, завдяки чому вона стає відомою як читачам, так і письменникам. У результаті з'являються і власне китайські письменники і, як наслідок, велика кількість детективних романів, які наслідують зарубіжні літературні віяння [Kang 2007].

Іноземна художня література перекладалася з утилітарною метою – освічувати народні маси, розширити їхній кругозір і впроваджувати знання, які вже існували на Заході. Такі твори обирали насамперед через їх популярність у вихідній культурі та сучасність їх сюжетів. Перекладна художня література досягла сенсаційного успіху в Китаї, але невдовзі вона зазнала тиску з боку літературних і моралізаторських поглядів, оскільки прихильники класичної освіти були розчаровані, виявивши, що смаки широкого кола читачів стали домінувати в літературній продукції та затьмарювати освітню мету. Крім того, нові ідеологічні та культурні норми того часу передбачали позбавлення текстів перекладу західних праць їхнього соціального та літературного контексту.

Дослідження у галузі перекладознавства розглядають переклад як своєрідне поле зіткнення світоглядів, ідеологій і, зрештою, особливостей державного устрою і влади. У контексті пізньоцінського періоду історії та утворення республіки у Китаї переклад був основним джерелом змін, тож широка перекладацька діяльність супроводжувала майже всі великі політичні потрясіння. Причина цього явища полягає у нагальній потребі Китаю створити незалежну сучасну національну державу за західним зразком. Проте немає сумнівів, що існувала небезпека самонав'язаного культурного колоніалізму через вагомий вплив перекладної художньої літератури, хоча вона сприймалися лише як культурна передача, покликана збагатити та підготувати Китай до викликів сучасності [Jin 2016, 20–21].

Так, у 1896 році переклади оповідань Артура Конана Дойля про Шерлока Холмса почали з'являтися в шанхайській газеті «Ши'убао» (时务报 shíwù bào). Ці оповідання одразу ж стали відомими, і протягом наступних двадцяти років сотні англійських детективів були перекладені та надруковані в китайських газетах і журналах. Історії про Холмса були настільки популярними та шанованими серед перекладених детективів, що збірка 1916 року, котра складалася з сорока чотирьох оповідань про Холмса, до 1936 року була перевидана двадцять разів [Nevins 2022]. Разом зі своїм талантом до розкриття складних справ він уособлює новий тип героя, до того часу не відомого китайцям. Хоча ранні переклади більш-менш зберігають ексцентричність Холмса, у текстах перекладу він був представлений як більш зрозумілий і люб'язний джентльмен. Оновлений образ Шерлока Холмса несе в собі дещо більше, ніж просто образ, адже він мав стати зразком для наслідування, «західним джентльменом» із сучасною науковою та юридичною освітою [Jin 2016, 47].

Відомості про Китай також поступово проникають у європейські країни. Так, відомий дослідник китайської культури Роберт ван Гулік (1910–1967) у середині ХХ століття познайомив західного читача із традиціями китайської культури та літератури [Рижченко 2016, 101–102]. Роберт ван Гулік відомий у Китаї під ім'ям 高罗佩 (Gāo luō pèi). У своїх наукових пошуках він охопив широкий спектр галузей і здійснював виняткові дослідження китайської літератури, музики, каліграфії, живопису, правової культури тощо. Роберт ван

Гулік написав багато книг, найбільш тиражованими з яких стали унікальні давньокитайські детективні історії гун'ань. Головний герой роману «Чотири дивовижні справи епохи У Цзетянь» (武则天四大奇案 wǔzétiān sì dà qí àn) Ді Женьцзе (狄仁杰 Dī Rén jié), який неодноразово розкривав дивні та складні випадки, справив на нього особливе враження. Цей схождознавець бачив популярність західних детективних романів і розумів, що широкий загал західних читачів не знає, що, окрім британських, німецьких або французьких детективів, існують і китайські. З огляду на прагнення представити читацькій спільноті китайську літературу і культуру китаєзнавець виступив з ініціативою перекласти «武则天四大奇案» англійською мовою [Chen Zhiyuan].

Сприяючи популяризації китайської теми в європейській літературі, Роберт ван Гулік презентував світові свого знаменитого суддю Ді, тим самим відіграючи роль одного із засновників ретродетективу у світовій літературі. Перший твір про суддю «Знамениті справи судді Ді» був, за словами самого автора, перекладом китайського твору «狄公案». Пізніше письменник вирішив продовжити роботу над справами судді, створивши ще більше десятка повістей та оповідань, стилізованих під оригінальний китайський твір. Він був їх повноправним автором [Рижченко 2016]. У процесі роботи він не обмежувався пошуком певних розділів або речень у класичних стародавніх текстах, а вступав у безпосередній контакт із суспільством, розкриваючи китайську культуру в народних звичаях, збираючи інформацію, проводячи дослідження з метою ознайомлення суспільства з їх результатами. Він писав, поєднуючи китайську цивілізацію із західною думкою, і йому вдалося створити багато шедеврів, які є цінним надбанням світової літератури [Chen Zhiyuan].

У передмові для полегшення читання романів про суддю Ді автор надав докладний коментар і аналіз основних характерних рис китайського детективного твору. Він визначив головні елементи, котрі відрізняють китайський детектив від європейських творів цього жанру. Зокрема, він відмітив, що у китайських детективних історіях ім'я злочинця та мотиви скоєння злочину розкриваються у самому початку оповіді. Надприродні компоненти є невід'ємною складовою частиною сюжету, вони допомагають детективу у розслідуванні злочину. Крім того, китайські детективні історії характеризуються неспішною оповіддю, докладними описами документів і листів, а також різноманітними відступами, великою кількістю персонажів (близько двохсот) в одному творі. Розв'язка такого детективного твору – це детальна доповідь про покарання злочинця. Водночас перекладний твір Роберта ван Гуліка також несе в собі очевидні риси, притаманні класичному європейському детективу, що свідчить про певну спробу стилізації: у тексті оповідання доволі часто можна натрапити на детективні терміни, що не типові для китайського твору XVIII століття, проте характеризують класичний європейський детективний твір [Рижченко 2016].

Дослідження історії китайського детективу до появи романів про Шерлока Холмса відкриває не лише перспективу, але й дискурс, який репрезентує діалог між минулим, сьогоденням і майбутнім. На рубежі XX століття глибока національна криза в Китаї викликала у інтелектуальних колах суперечливий підхід до гун'ань і китайської культури в цілому. З часів Першої опіумної війни 1839 року цінський уряд (1644–1911) не зміг стримати Захід ні силою, ні

шляхом примирення, і був змушений підписати низку принизливих договорів. Неодноразові поразки Китаю під час військових протистоянь з європейськими імперськими державами викликали серед китайської інтелектуальної еліти глибоке відчуття політичної місії побудувати сучасну національну державу та омолодити націю, запозичуючи позитивні надбання західних країн [Hao 2012, 116–117].

Під час пізнього періоду правління династії Цін суспільство Китаю перебувало в процесі великих змін. У політичному плані феодальна система, яка панувала на його території вже протягом багатьох століть, була на межі краху, а нові системи ще тільки досліджувалися та формувалися [Hansen 2011]. У 1902 році Юань Шикай (袁世凱 Yuánshìkǎi) запропонував заснувати поліцейську школу в пам'ять про імператора. У липні того ж року він дозволив побудувати поліцейську школу в Баодіні, провінція Хебей, щоб навчати поліцейських відповідно до китайських і західних канонів. Багато провінцій, при цьому виступаючи за освіту поліцейських, почали видавати власні поліцейські журнали. Колонки цих журналів склалися з імператорського указу, меморіалів імператора, законів і указів, офіційних документів і листувань, відомостей поліції провінції, інформації поліції Пекіну та інших провінцій, графіків і цифр, коментарів, перекладів і промов. Деякі журнали містили оповідання, і саме тоді детективи набули популярності серед читачів, ставши повноправною частиною китайської літератури. Зокрема, поява журналу «Поліція» у провінції Хебей (直隸警察杂志 Zhí lì jǐngchá zázhì) позитивно вплинула на поширення західної поліцейської теорії та створення детективних оповідань у Китаї. Процвітання детективних історій було тісно пов'язане з такими факторами, як політична думка, культурна традиція та звички читання того періоду. Значення детективних творів відображає так званий науковий дух. Будучи втіленням справедливості для читачів, позитивні персонажі цих романів були обожнюваними і очікуваними героями [Dan 2013, 295–296].

Публікація перекладених західних детективів пережила занепад у 1910-х роках, що було спричинено ситуацією, яка склалася в країні після Сінхайської революції 1911 року, але знову пожвавилася у 1920-х роках [Nevins 2022]. Ґрунтуючись на ретельному аналізі історичних матеріалів, дослідники реконструюють літературно-історичні рамки розвитку ранніх китайських детективів: за часів пізньої династії Цін вони з'явилися в Китаї завдяки перекладеним творам та поклали початок «першій хвилі» власне китайських детективних оповідань. У цей час з розвитком капіталістичної економіки в Китайській Республіці споживчий ринок літератури для дозвілля поступово сформувався серед жителів Шанхаю та інших сучасних міст. Зокрема, у 1923 році вийшов перший у Китаї місцевий журнал детективних творів «Детективний світ» (偵探世界 Zhēntàn shìjiè), котрий ознаменував початок створення і стрімкого розвитку китайських детективних оповідань [Fu 2023].

Період 1920-х, 1930-х і 1940-х років критики описують як «золотий вік» китайської детективної літератури, коли з'явилася низка відомих китайських письменників-авторів детективів, котрі опублікували свої найкращі твори. І хоча їх детективні історії були побудовані на західних моделях, імітація західної детективної традиції містила також нові за характером методи, обставини та сюжети [Nevins 2022].

Після закінчення війни проти Японії та визволення Шанхаю у 1945 році відбулася «друга хвиля» популярності написання китайських детективних історій, які порівняно з минулим періодом отримали безліч можливостей для розвитку нових стилів. Так, наприклад, у їх сюжетах з'являється образ «благородного розбійника», або «джентельмена-злочія», який було інтегровано під впливом «золотої епохи» європейських та американських детективів [Fu 2023]. Зокрема, Чен Сяоцін (程小青 Chéng Xiǎoqīng, 1893–1976) та Сунь Ляохун (孙了红 Sūn Liǎohóng, 1897–1958), вважаються найвідомішими постатями серед літераторів цього періоду. Чен Сяоцін створив свого знаменитого героя-детектива Хо Сана (霍桑 Huò sāng), наслідуючи сюжетну формулу історій про Шерлока Холмса. У свою чергу Сунь Ляохун, імітуючи детективи французького письменника Моріса Леблана (1864–1941), створив образ «джентельмена-злочія», своєрідного «анти-Хо Сана» – Лу Піна (鲁平 Lǔ Píng) [Hao 2012]. Крім того, в цей час прослідковуються публікації шпигунських романів (间谍小说 Jiàndié xiǎoshuō), появу яких можна безпосередньо пов'язати з історіями про боротьбу зі шпигунами у 1950-х роках [Fu 2023].

Після революції 1949 року розвиток детективної літератури у Китайській Народній Республіці пішов на спад, припинившись на початку 1960-х років. Письменники мали дотримуватися ідеологічних норм, а детективи стали назвати «буржуазною кримінальною літературою», тож їх витіснили «анти-шпигунські романи» (反特小说 Fǎn tè xiǎoshuō), які перейняли певні прийоми розкриття злочинів із детективної літератури та репрезентували їх у сюжетах, де народні маси допомагають китайським поліцейським викрити шпигуна.

У XXI столітті детектив є процвітаючим жанром у Китаї. Хоча державна цензура запобігає тому, щоб детективні історії порушували політичну цензуру, зображали статеві стосунки чи насильство, проте автори можуть вільно висловлюватись щодо більшості інших тем, тож навіть серед детективів-бестселерів можна знайти історії про корупцію в поліції чи романи, у яких піддається сумнівам моральне середовище у державі [Nevins 2022].

Дослідження детективних творів дозволяє краще зрозуміти світогляд і культурні цінності, пропонує можливість аналізувати соціальні, політичні та економічні проблеми, що існують у суспільстві, і це дає змогу висвітлювати глибинні аспекти побуту, котрі можуть бути важливими для розуміння та перегляду соціально-політичної ситуації в цілому. Таким чином, дослідження детективного жанру у китайській літературі є актуальним з історичної, культурологічної та літературознавчої точки зору. Воно сприяє не лише збагаченню світової літературної спадщини, але й розумінню складних аспектів історичного розвитку Китаю.

Отже, сучасні китайські оповідання детективного жанру сформувалися на ниві поширення західних літературних тенденцій, створюючи безпрецедентно новий стиль літератури. Хоча такі твори мають форму, на яку найбільше вплинула перекладна література, вони не є просто імітацією чи відтворенням закордонних детективних оповідань. Завдяки неординарному підходу та мистецтву китайських письменників детективи набули власного національно-культурного забарвлення й особливої своєрідності. Детективний жанр у китайській літературі не тільки успадковує традиційну літературу, але й абсорбує західні письменницькі ідеї, таким чином формуючи свій унікальний стиль, котрий відповідає викликам сучасності й заслуговує на вивчення та увагу.

ЛІТЕРАТУРА

Колесник О.С. Історичний детектив як літературна форма інтерпретації історії та культури. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 1. С. 20–27. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2022.262551>.

Кукса Г.М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. № 15. С. 150–155.

Рижченко О.С. Китайський детектив у європейському варіанті. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. № 21 (16). С. 101–109.

Dan Yi. The Prosperity of modern Chinese detective novels and reasons behind. *Proceedings of the 2013 International Conference on the Modern Development of Humanities and Social Science*. 2013. P. 295–297. DOI: 10.2991/mdhss-13.2013.77.

Hansen K.T. Chinese court case fiction: A corrective for the history of crime fiction. *Nordic Journal of Media Studies*. 2011. Vol. 9. URL: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/320456772/Chinese_Court_Case_Fiction_final.pdf (дата звернення: 19.02.2024).

Hao Ruijuan. Transnational Negotiations and the Interplay Between Chinese and Western Detective Fiction at the Turn of the Twentieth Century : dis. ... Doctor of Philosophy in Comparative Literature; University of California. Riverside, 2012. URL: <https://escholarship.org/content/qt6233v4kx/qt6233v4kx.pdf?t=nfjsko> (дата звернення: 19.02.2024).

Jin Liu. Envisioning the Chinese Detective: Dimensions of an Imported Genre, 1890s–1940s. : dis. ... Doctor of Philosophy in Literature; University of California. San Diego, 2016. URL: <https://escholarship.org/content/qt1g37v8zc/qt1g37v8zc.pdf?t=o8wv0y&v=lg> (дата звернення: 25.02.2024).

Koliasa O.V. Detective stories: from classic to postmodern. Definition and history. *Vectors of the development of Philological Sciences at the Modern Stage : Collective monograph*. Lviv – Torun : Liha-Pres. 2019. P. 95–114. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-124-7/95-113>.

Nevens J. Pre-Revolution Chinese Detective Fiction: On China's Golden Age of Crime Writing. *CrimeReaders : website*. 2022. URL: <https://crimereads.com/pre-revolution-chinese-detective-fiction/> (дата звернення: 20.02.2024).

傅萱. 从包拯到福尔摩斯: 中国侦探小说的诞生. *《复旦》校报*. 2023.11.5. URL: https://news.fudan.edu.cn/_upload/article/files/bb/15/0169347d45a8945b8e089b8408a4/acb2040f-820d-4e20-9225-5be89ab78a51.pdf (дата звернення: 28.02.2024).

康文. 略论中国清末民初时期的侦探小说. *论文大全网 : 网站*. 2007. URL: <http://www.11665.com/literature/ancient/201103/61492.html> (дата звернення: 19.02.2024).

李德超, 邓静. 清末民初侦探小说翻译热潮探源. *天津外国语学院学报*. 2003. Vol. 10. № 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/354399449_qingmominchuzhentanxiaoshuofanyirechaotanyuan (дата звернення: 20.02.2024).

沈致远. 传奇汉学家高罗佩. *国学网 : 网站*. URL: <http://www.guoxue.com/xueren/sinology/hanxuejia/gaoluopei.htm> (дата звернення: 26.02.2024).

中国古代公案小说. *Xuwufeng : 网站*. URL: <https://www.xuwufeng.com/archives/32> (дата звернення: 19.02.2024).

REFERENCES

Chen Zhiyuan (2024), “Chuanqi hanxuejia Gao Luopei”, *Guoxuewang* website, available at: <http://www.guoxue.com/xueren/sinology/hanxuejia/gaoluopei.htm> (In Chinese).

Dan Yi (2013), “The Prosperity of modern Chinese detective novels and reasons behind”, *Proceedings of the 2013 International Conference on the Modern Development of Humanities and Social Science*, pp. 295–297. DOI: 10.2991/mdhss-13.2013.77.

Fu Xuan (2023), “Cong baozheng dao fu’ermosi: Zhongguo zhentan xiaoshuo de dansheng”, “*Fudan*” *xiaobao*, available at : https://news.fudan.edu.cn/_upload/article/files/bb/15/0169347d45a8945b8e089b8408a4/acb2040f-820d-4e20-9225-5be89ab78a51.pdf (In Chinese).

Hansen K.T. (2011), “Chinese court case fiction: A corrective for the history of crime fiction”, *Nordic Journal of Media Studies*, Vol. 9, available at : https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/320456772/Chinese_Court_Case_Fiction_final.pdf (accessed 19 February 2024).

Hao Ruijuan (2012), “Transnational Negotiations and the Interplay Between Chinese and Western Detective Fiction at the Turn of the Twentieth Century” : dis. ... Doctor of Philosophy in Comparative Literature; University of California. Riverside, available at: <https://escholarship.org/content/qt6233v4kx/qt6233v4kx.pdf?t=nfjsko> (accessed 19 February 2024).

Jin Liu (2016), “Envisioning the Chinese Detective: Dimensions of an Imported Genre, 1890s – 1940s.” : dis. ... Doctor of Philosophy in Literature; University of California. San Diego, available at: <https://escholarship.org/content/qt1g37v8zc/qt1g37v8zc.pdf?t=o8wv0y&v=lg> (accessed 25 February 2024).

Kang Wen (2007), “Lüelun Zhongguo Qingmominchu shiqi de zhentanxiaoshuo”, *Lunwen daquanwang* website, available at: <http://www.11665.com/literature/ancient/201103/61492.html> (accessed 19 February 2024). (In Chinese).

Kolesnyk O.S. (2022), “Istorychnyi detektyv yak literaturna forma interpretatsii istorii ta kultury”, *Kultura i suchasnist : almanakh*, Vol. 1. pp. 20–27. (In Ukrainian).

Koliasa O.V. (2019), “Detective stories: from classic to postmodern. Definition and history”, *Vectors of the development of Philological Sciences at the Modern Stage* : Collective monograph, Liha-Pres, Lviv – Torun, pp. 95–114. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-124-7/95-113>

Kuksa H.M. (2004), “Istoriia rozvytku ta typolohiia zhanru detektyvu u konteksti svitovoi literatury”, *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, Vol. 15. pp. 150–155. (In Ukrainian).

Li Dechao and Deng Jing (2003), “Qingmominchu zhentan xiaoshuo fanyi rechao tanyuan”, *Tianjin waiguo yuxueyuan xuebao*, Vol.10, No. 2, available at :https://www.researchgate.net/publication/354399449_qingmominchuzhentanxiaoshuofan_yirechaotanyuan (In Chinese).

Nevins J. (2022), “Pre-Revolution Chinese Detective Fiction: On China’s Golden Age of Crime Writing”, *CrimeReaders* website, available at: <https://crimereads.com/pre-revolution-chinese-detective-fiction/> (accessed 20 February 2024).

Ryzhchenko O.S. (2016), “Kytayskyi detektyv v yevropeiskomu varianti”, *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, Vol. 21 (16). pp. 101–109. (In Ukrainian).

Zhongguo gudai gong’an xiaoshuo, *Xuwufeng* website, available at <https://www.xuwufeng.com/archives/32> (accessed 19 February 2024). (In Chinese).

Стаття надійшла до редакції 28.06.2024